

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

Liikenne 12 –suunnitelmaluonnos

2024

Tavoitteet ja lähtökohdat

Visio vuoteen 2050

Kestävä ja saavutettava Suomi

- Vuonna 2050 Suomen liikennejärjestelmä on toimiva, turvallinen ja kestävä sekä edullisesti kaikille väestöryhmille saavutettava.
- Taloudellisesti kestävä ja tehokas liikennejärjestelmä tukee koko Suomen saavutettavuutta ja kehitystä eri alueiden vahvuudet, elinkeinoelämän tarpeet ja luonnon kantokyky huomioiden.
- Suomesta pääsee maailmalle ja maailmalta Suomeen - nopeasti ja helposti - myös digitaalisesti. Edistykselliset innovaatiot ja uudet teknologiat mahdollistavat saumattoman liikkumisen kulkumuodosta riippumatta koko Suomessa.

Päivitetyt tavoitteet ja priorisointi

1. Toimivuus

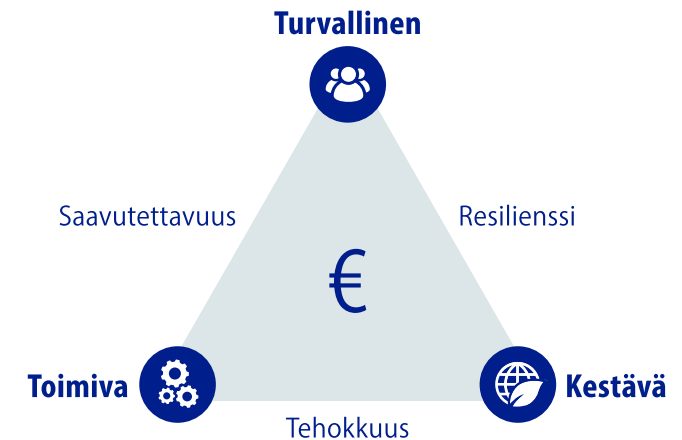
- Valtaosa resursseista allokoituu **olemassa olevan verkon** toimintaedellytysten varmistamiseen.
- Valtakunnallisen liikennejärjestelmän toimivuuden näkökulmasta **kaupunkiseuduilla** olennainen merkitys, mutta kaupunkiseutujen liikennejärjestelmän kehittäminen on ollut pääosin kuntien ja kaupunkiseutujen vastuulla valtion keskittyessä koko valtakunnallisen liikennejärjestelmän ja kaikkien liikennemuotojen toimivuuden varmistamiseen.

2. Turvallisuus

- **Kokonaisturvallisuuden** edistäminen tukee pitkälti myös toimivuustavoitetta, muun muassa huoltovarmuuden ja sotilaallisen liikkuvuuden huomiointi. Myös liikenneturvallisuustoimet tukevat toimivuustavoitteen toteutumista.
- Resursseista allokoituu merkittävä osa turvallisuutta tukeviin toimenpiteisiin

3. Kestävyys

- Kestävyys osalta korostuu erityisesti **olemassa olevan** yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän **tehokas hyödyntäminen**.
- Erityisesti ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys korostuvat **olemassa olevasta** infrastruktuurin huolehtimisen näkökulmasta koko maassa
- Liikennejärjestelmäsunnittelussa pyritään edistämään kestävä liikunnan mahdollisuuksia erityisesti kaupunkiseutujen kestävä ja tehokkaan kasvun näkökulmasta.
- **Liikkumismahdollisuuksien** osalta huomioidaan eri alueiden ominaisuudet. Turvallisuus- ja toimivuustavoitteiden saavuttamiseksi tehtävät toimenpiteet vahvistavat myös sosiaalisen kestävyys näkökulmaa.

Tavoitteista johdetut toimenpideohjelmaa ja suunnitelman toimeenpanoa ohjaavat strategiset linjaukset

Toimiva

Olemassa olevien liikenne- ja viestintäverkkojen sekä palvelujen toimivuus varmistetaan huomioimalla kilpailukyky ja kasvu, eri alueiden saavutettavuus sekä kansalaisten sujuva liikkuminen

Monipuolinen, erityisesti henkilö- ja tavaraliikennettä palvelevien **liikennemuotojen toimivuus** on olennaista valtakunnallisessa liikennejärjestelmäkokonaisuudessa

Liikennejärjestelmän toimivuus varmistetaan hyödyntämällä digitalisaatiota ja tietoa täysimääräisesti.

Turvallinen

Liikennejärjestelmän rooli korostuu **osana kokonaisturvallisuutta** (ml. liikenneturvallisuus).

Liikenneturvallisuustoimenpiteissä painottuvat ne toimet, jotka pyrkivät ehkäisemään ihmisen virheistä johtuvia onnettomuuksia, jotta vakavilta loukkaantumisilta ja hengen menetyksiltä vältyttäisiin.

Kestävä

Eri **väestöryhmien liikkumismahdollisuudet korostuvat** eri alueiden ominaisuudet huomioiden.

Painotetaan **olemassa olevan** liikennejärjestelmän ja yhdyskuntarakenteen tehokasta hyödyntämistä.

Kestävän liikkumisen mahdollisuudet korostuvat erityisesti kaupunkiseutujen tehokkaan kasvun näkökulmasta.

Suunnitelman toimeenpanoa ohjaavat aluekohtaiset painotukset

Liikenne 12 -toimeenpanon alueelliset painotukset	 TOIMIVUUS	 TURVALLISUUS	 KESTÄVYYS
POHJOIS-SUOMI 	Rajat ylittävän ja kansainvälisen liikenteen tarpeet sekä erityisesti luonnonvarojen hyödyntäminen ja matkailu.	Sotilaallisen liikkuvuuden tarpeet.	Liikkumisen edellytysten varmistaminen olemassa olevaa liikenneverkkoa hyödyntäen (ml. yksityistiet).
ITÄ-SUOMI 	Erityisesti teollisuuden ja matkailun tarpeet myös kansainvälisen saavutettavuuden näkökulmasta.	Teollisuuden kuljetusten häiriöttömyys ja turvallisuus.	
LÄNSI-SUOMI 	Kansainvälisen liikenteen solmupisteiden saavutettavuus sekä poikittaisen liikenteen tarpeet	Kansainvälisten kuljetusketjujen huoltovarmuus.	Matkaketjujen hyödyntäminen kestävä liikenteen edistämiseksi.
ETELÄ-SUOMI 	Kansainvälisten matka- ja kuljetusketjujen toimivuus ja ennakoitavuus.	Kansainvälisten kuljetusketjujen häiriöttömyys sekä huoltovarmuus suurimmissa solmupisteissä ja niiden takamaayhteyksissä.	Liikennejärjestelmän ja yhdyskuntarakenteen tehokas hyödyntäminen joukkoliikenteessä sekä kaupunkiseutujen välisessä liikenteessä.
KAUPUNKISEUDUT KOKO MAASSA 	Seutujen sisäisten matkaketjujen sujuvuus ja sujuvat yhteydet kansainvälisen liikenteen solmupisteisiin.	Erityisesti liikenneturvallisuuden parantaminen sekä liikennejärjestelmän häiriöherkkyyden parantaminen.	Kestävään liikkumiseen pohjautuvan liikennejärjestelmän ja muun kestävä yhdyskuntarakenteen kehittäminen.

Liikennejärjestelmää kehitetään sen käyttäjiä varten varmistaen kilpailukyky ja kasvu, eri alueiden saavutettavuus sekä kansalaisten sujuva liikkuminen. Tämä tehdään toimenpideohjelman toimenpiteiden sekä liikennejärjestelmäanalyyseissä havaittujen tarpeiden pohjalta tietopohjaisesti. Suunnitelman toimeenpanossa huomioidaan alueiden erityispiirteitä yhteisten liikennejärjestelmän kehittämislinjausten lisäksi.

Maaseutumaisilla alueilla pääpaino on olemassa olevan verkon ja palveluiden ylläpitämisessä. Kaupunkialueilla ja taajamissa pääpaino on olemassa olevan yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän kehittämisessä huomioiden myös joukkoliikenteen ja liikenneturvallisuuden edistämiseen tähtäävät kustannustehokkaat toimet. Liikenneverkkoja tai -palveluita laajennetaan vain erityisissä tilanteissa. Elinkeinoelämän uusiin investointeihin liittyviin kehittämistarpeisiin reagoidaan tietopohjaisesti ja joustavasti koko maassa.

Hallitusohjelman mukaisesti **Pohjoisen ja Itäisen Suomen ohjelmien** valmistelu on käynnistynyt. **Ohjelmat laaditaan yhteistyössä alueellisten toimijoiden kanssa ja liikenteen osalta valmistelua tehdään Liikenne 12-suunnitelman pohjalta.**

Toimenpideohjelman lähtökohdat 1/2

Hallitusohjelma: Hallitus sitoutuu vastaamaan päästövähennystavoitteisiin ja etenemään hiilineutraalisuustavoitteeseen ja sen jälkeen hiilinegatiivisuuteen siten, että se ei omilla päätöksillään tai politiikkatoimillaan nosta kansalaisten arjen kustannuksia tai heikennä elinkeinoelämän kilpailukykyä. Suomi sitoutuu ilmastolain tavoitteisiin. Hallitus suuntaa ilmastotoimia kustannustehokkuuden, teknologianeutraaliuden ja kestävästi kannattavan liiketoiminnan synnyttämiseen tunnistaen ylivaalikautisen pitkäjänteisyyden merkityksen investointien houkuttelussa.

Liikenne 12-suunnitelmassa päästövähennyksiä tarkastellaan pelkästään mahdollisten liikennejärjestelmätoimenpiteiden kautta

➤ Yhteensovitus Kaisu- ja EIS-valmistelun kanssa, kun se ajankohtaista

Hallitusohjelma: Huoltovarmuus on yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden perusta. Huoltovarmuuden näkökulma otetaan huomioon kaikessa päätöksenteossa kaikilla hallinnonaloilla.

Hallitusohjelma: Hallituksen liikennepolitiikan tavoitteena on koko Suomen kasvun ja elinvoiman lisääminen.

Hallitusohjelma: Hallitus sujuvoittaa liikkumista riippumatta kulkumuodosta. Hallitus tunnistaa Suomen alueelliset erot ja luottaa ihmisten vapauteen valita itselleen tarkoituksenmukaisin tapa asua ja liikkua.

Hallitusohjelma: Hallitus edistää liikenne- ja logistiikka-alan digitalisaatiota ja automatisaatiota, uudenlaisten liiketoimintamallien syntymistä ja hyödyntämistä sekä liikennejärjestelmän tehokkuutta.

Huomioidut käynnissä olevat työt, joilla yhteys Liikenne 12-suunnitelmaan:

- Verotuksen ja rahoituksen kokonaisuudistus
- Teollisuuspoliittinen strategia
- Yhteiskunnan turvallisuusstrategia
- Kyberturvallisuusstrategia
- FISE-NODE-yhteistyö
- Aluekehityspäätös
- Alueidenkäytön kehityskuva
- Henkilöjunaliikenteen kehittämistyö
- MAL-sopimukset
- Kehys- ja talousarviovalmistelu
- AFIR-asetuksen toimeenpano ja kansallinen jakeluinfraohjelma

Lähtökohdat 2/2

Huomioitua jo olemassa olevat strategiat/ohjelmat:

- Valtioneuvoston periaatepäätös liikenteen automaation edistämisestä
- Logistiikan digitalisaation periaatepäätös
- Esteettömyysvisio
- Liikenneturvallisuusstrategia ja sitoutuminen 0-
visioon
- Suomen digitaalinen kompassi
- Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Sisällytettävä strategiat ja ohjelmat:

- Lentoliikennestrategia (hallitusohjelmakirjaus)
- Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma
(hallitusohjelmakirjaus)

Suunnitteluperiaatteet

- Liikennejärjestelmän kyberturvallisuutta ja tietosuojaa ylläpidetään ja kehitetään huomioiden muun muassa teknologia- ja uhkaympäristökehitys
- Neliporrasperiaate suunnittelun tukena
- Liikenneturvallisuutta parannetaan kaikissa liikennemuodoissa kokonaisvaltaisesti nk. Safe System -lähestymistavan mukaisesti.
- Lentoliikenteen toimintaedellytysten ja kilpailukyvyn vahvistaminen muuttuneessa maailmassa osana liikennejärjestelmää.

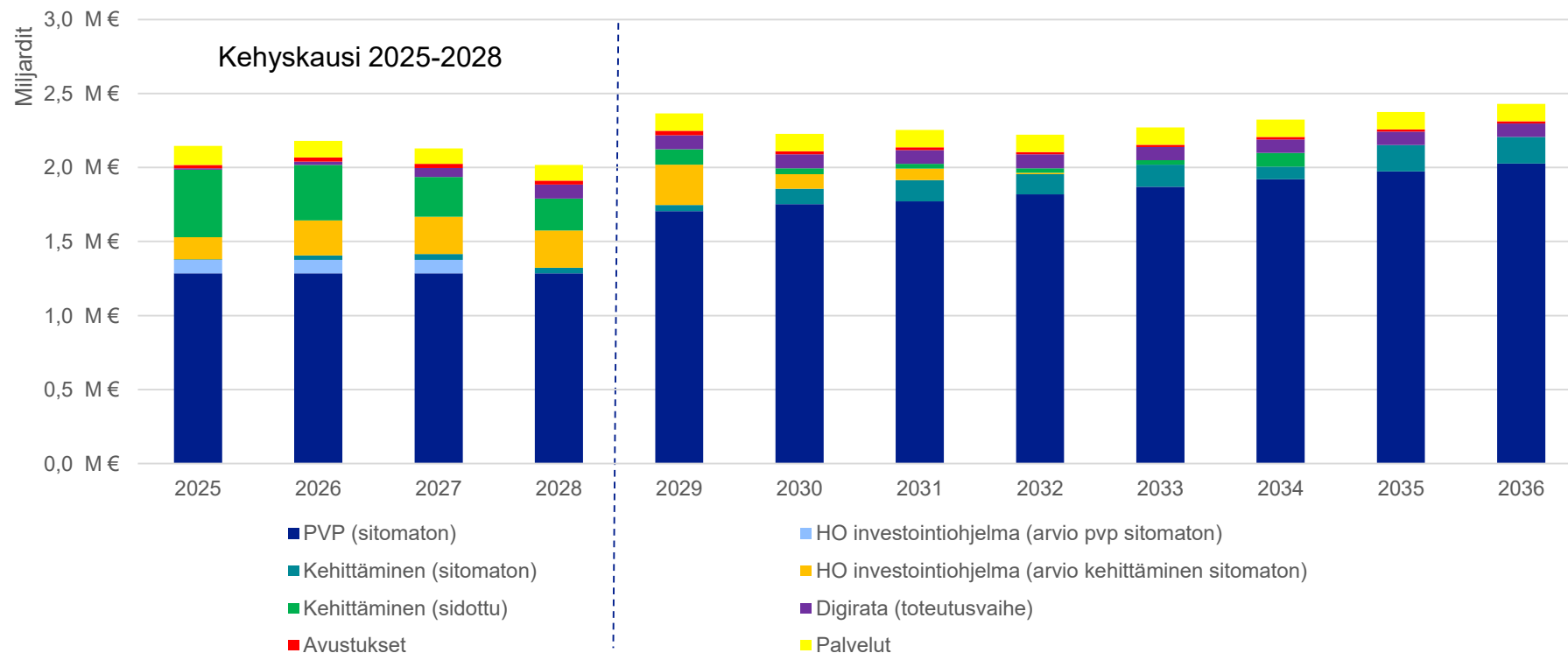

Talousraami

Rahoitusohjelmassa huomioidaan valtion vaikea taloustilanne (luonnos 30.8.2024)

- Rahoitusohjelma sovitetaan julkisen talouden suunnitelmaan vuosille 2025-2028
- Vuodesta 2029 kokonaisrahoitustasoa on tarve kasvattaa n. 150 milj. eurolla
 - Hallitusohjelman määräaikainen investointiohjelman toteuma on arvio ja toteutushankkeet jatkunevat JTS-kauden jälkeenkin (rahoitus varmistetaan omaisuuden myynneillä)

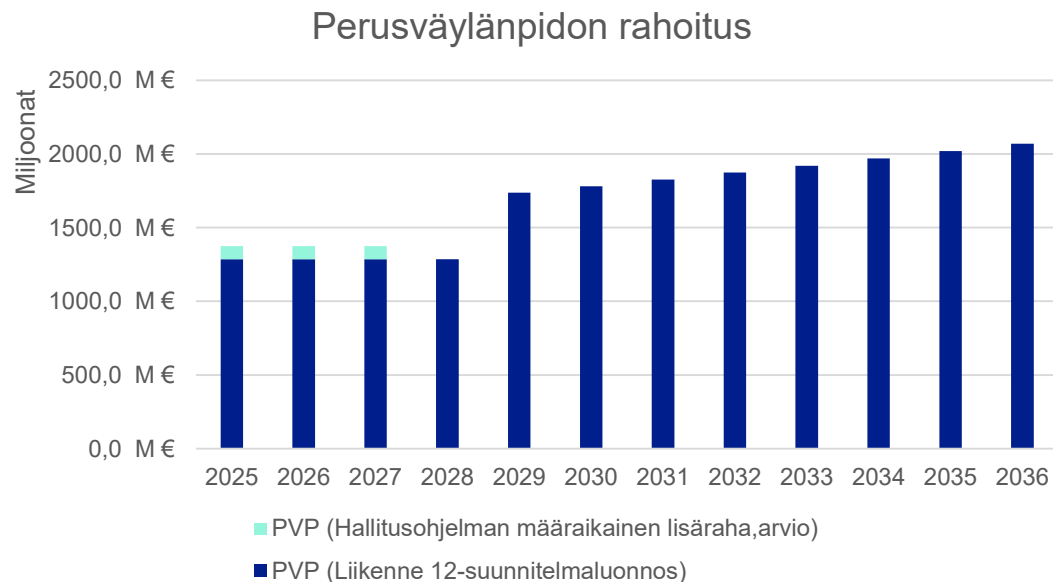
Rahoitusohjelma (luonnos 30.8.2024)

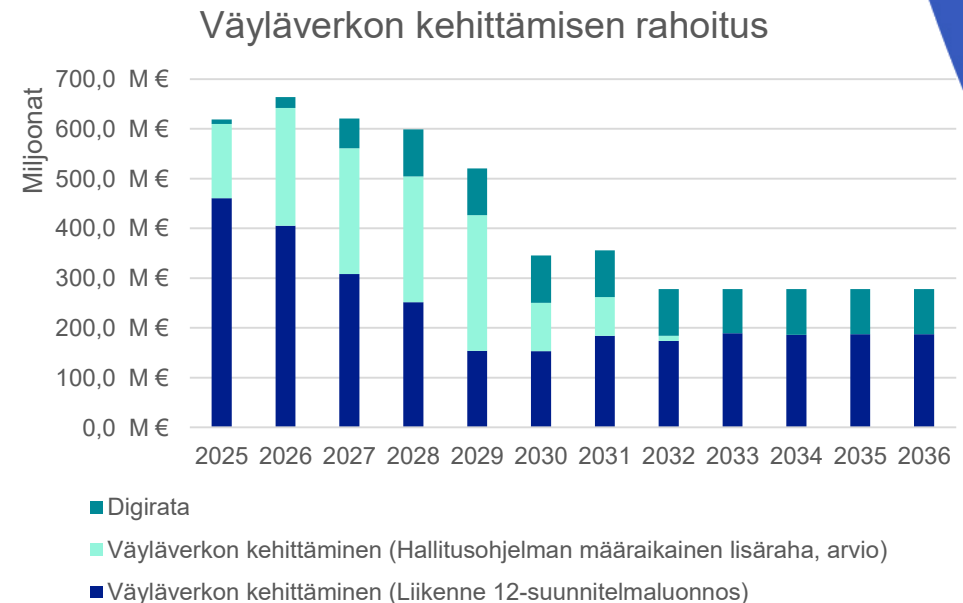
	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Kaupunkiseutujen yhteisrahoitus					0,0M €	0,0M €	0,0M €	0,0M €	0,0M €	0,0M €	0,0M €	0,0M €
PVP kehys	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €
PVP lisäys					450,0M €	450,0M €	420,0M €	420,0M €	420,0M €	420,0M €	420,0M €	420,0M €
PVP ostovoimakorjaus (2,7 %)						46,9M €	95,0M €	143,6M €	193,5M €	244,8M €	297,4M €	351,5M €
HO investointiohjelma (pvp) ARVIO	90,0M €	90,0M €	90,0M €									
PVP	1375,5M €	1375,5M €	1375,5M €	1285,5M €	1735,5M €	1782,3M €	1800,4M €	1849,0M €	1899,0M €	1950,2M €	2002,9M €	2057,0M €
Kehittäminen	460,4M €	405,0M €	308,2M €	251,6M €	146,0M €	145,0M €	176,0M €	176,0M €	181,0M €	178,0M €	179,0M €	179,0M €
HO investointiohjelma (kehittäminen) ARVIO	149,2M €	236,8M €	252,5M €	252,5M €	272,5M €	97,6M €	77,9M €					
Digirata (toteutusvaihe)	9,0M €	22,0M €	60,0M €	95,0M €	94,0M €	95,0M €	94,0M €	94,0M €	89,0M €	92,0M €	91,0M €	91,0M €
Kehittämisen suunnittelu					8,0M €	8,0M €	8,0M €	8,0M €	8,0M €	8,0M €	8,0M €	8,0M €
Kehittäminen	618,6M €	663,9M €	620,7M €	599,1M €	520,5M €	345,6M €	355,9M €	278,0M €	278,0M €	278,0M €	278,0M €	278,0M €
Junaliikenteen ostot	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €
Lentoliikenteen ostot	21,0M €	4,0M €	1,0M €	1,0M €	1,0M €	1,0M €	1,0M €	1,0M €	1,0M €	1,0M €	1,0M €	1,0M €
Palvelut, Yhteysalusliikenteen ostot	19,9M €	19,9M €	17,9M €	17,9M €	17,9M €	17,9M €	17,9M €	17,9M €	17,9M €	17,9M €	17,9M €	17,9M €
Palvelut, Yhteysalusliikenteen ostot L12 lisäys					2,0M €	2,0M €	2,0M €	2,0M €	2,0M €	2,0M €	2,0M €	2,0M €
Suurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tuki	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €
Keskisuurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tuki	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €
Alueellisen ja paikallisen liikenteen ostot ja kehittäminen	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €
Alueellisen ja paikallisen liikenteen ostot ja kehittäminen L12 lisäys					10,0M €	10,0M €	10,0M €	10,0M €	10,0M €	10,0M €	10,0M €	10,0M €
Liikkumisen ohjaus	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €
Kehittämishankkeet	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €
Palvelut	127,3M €	110,3M €	105,3M €	105,3M €	117,3M €	117,3M €	117,3M €	117,3M €	117,3M €	117,3M €	117,3M €	117,3M €
Avustukset raideliikenne (sis. Sahansaaren tien)	14,3M €	20,3M €	18,9M €	17,4M €	14,8M €	4,2M €	1,8M €					
Avustukset yksityisteiden hoitoon ja kunnossapitoon	8,5M €	4,2M €	8,5M €	4,2M €	8,5M €	4,2M €	8,5M €	4,2M €	8,5M €	4,2M €	8,5M €	4,2M €
Avustukset yksityisteiden hoitoon ja kunnossapitoon L12 lisäys					4,0M €	4,0M €	4,0M €	4,0M €	4,0M €	4,0M €	4,0M €	4,0M €
Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen	0,0M €	4,3M €	0,0M €	4,3M €	0,0M €	4,3M €	0,0M €	4,3M €	0,0M €	4,3M €	0,0M €	4,3M €
Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen L12 lisäys					2,0M €	2,0M €	2,0M €	2,0M €	2,0M €	2,0M €	2,0M €	2,0M €
Finavian lentoasemaverkoston ulkopuoliset lentoasemat	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €
Avustukset	23,7M €	29,7M €	28,3M €	26,8M €	30,2M €	19,6M €	17,2M €	15,4M €	15,4M €	15,4M €	15,4M €	15,4M €

Rahoitusohjelmassa pääpaino perusväylänpidossa

- Perusväylänpidon rahoitustasoon **lisäys** vuodesta 2029 alkaen **420-450 milj. euroa** + **2,7 %** vuosittainen indeksikorjaus vuodesta 2030 alkaen.

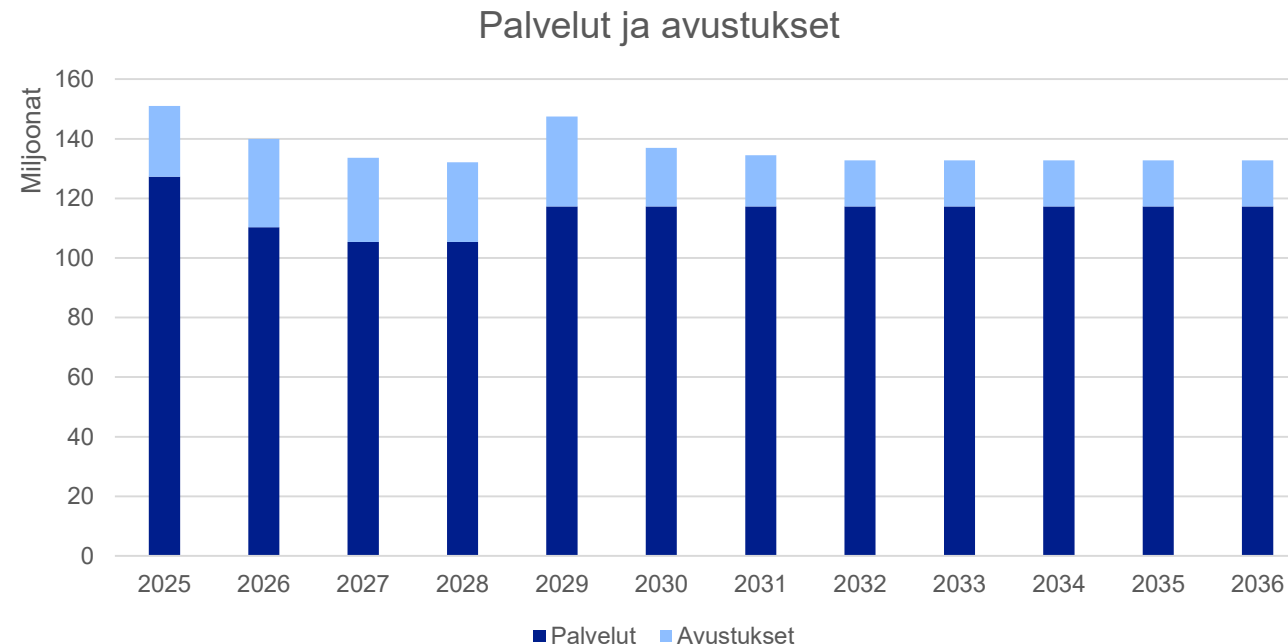

- Kehittämisen rahoitustason **supistaminen** keskimäärin **n. 300 milj. eurolla**

Palvelujen ja avustusten rahoitustaso säilyy tasaisena

- Palveluissa lentoliikenteen ostot vähenevät, alueellisen ja paikallisen liikenteen **ostoihin lisäystä 10 milj. euroa** vuosittain vuodesta 2029 alkaen.
 - Hallituksen puoliväliriihessä 2025 käsitellään mahd. lentoliikenteen lisärahatarpeet (ml. Lentoasemaverkosto)
- Avustuksissa raideliikenteen, nyt käynnissä olevat hankkeet valmistuvat (rahoitus pienenee), kävelyyn ja pyöräilyyn sekä yksityisteihin **yhteensä 6 milj. euron määrärahakorotus vuodesta 2029 alkaen.**

Toimenpideohjelma - Verkot

Liikennejärjestelmäsuunnittelun ja tietopohjan kehittäminen sekä yhteistyö

- Suunnitelman toimeenpanoa koskevia kehittämistoimia, mm. yhteensovitusta TEN-T-asetuksen vaatimukseen ja CEF-rahoitukseen
- Ennakoinnin, vaikutusarvioinnin ja seurannan kehittäminen, mm. liikenne-ennustemallin kehittäminen
- Valtio yhteistyössä kuntien, kaupunkiseutujen ja elinkeinoelämän kanssa yhtenäistää alue- ja yhdyskuntarakennetta, aluekehitystä, elinkeinorakennetta, elinkeinoelämän tarpeita ja liikennejärjestelmää koskevaa tietopohjaa.
- Liikennealan julkisten hankintojen kehittäminen, maltillisimpien suunnitteluratkaisujen hyödyntäminen
- **Alueellisten Ij-suunnitelmien moninaisempi hyödyntäminen**
- Selkeytystä muun muassa MAL-sopimusmenettelyihin, joissa käsitellään mm. maankäyttöä, joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräliikenteen sekä matkaketjujen kehittämistä, vaihtoehtoisten käyttövoimien edistämistä sekä tiedon hyödyntämistä liikennejärjestelmän kehittämisessä.
- Väyläverkon investointiohjelmaan sisällytetään myös MAL-seuduilla sijaitsevat väyläverkon kehittämishankkeet. Investointiohjelma toimii valtion väyläverkon osalta lähtökohtana seudullisessa ja alueellisessa liikennejärjestelmäsuunnittelussa ja MAL-sopimusneuvotteluissa.
- Yksittäisten kaupunkien tai maakuntien ja valtion välisissä aluekehittämiseen liittyvissä sopimuksissa valtio edistää Liikenne 12-suunnitelman mukaisia toimenpiteitä huomioiden alueelliset erityispiirteet.
- **Valtio pyrkii yksinkertaistamaan väylähankkeiden suunnittelua varsinkin pienehköjen hankkeiden osalta ja etsii myös kevyempiä ja edullisempia suunnitteluratkaisuja.**

Kansainvälinen vaikuttaminen

- Pohjoismaista yhteistyötä syvennetään liikennejärjestelmäsuunnittelussa sotilaallisen liikkuvuuden, logistiikan ja huoltovarmuustarpeiden tunnistamisessa sekä digitalisaatioon ja kestäväen ja älykkään liikennealan kasvuun liittyvässä yhteistyössä.
- Valtio huolehtii nykyisten rajanylityspaikkojen liikenteen sujuvuudesta ja jatkaa yhteistyötä naapurivaltioiden kanssa. **Itärajan ollessa kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi kiinni, ylläpidetään itärajan läheisyydessä vain Suomen kannalta välttämätöntä infraa**
- Valtio vaikuttaa kansainvälistä ja Euroopan unionin lainsäädäntöä ja valtiosopimuksia valmisteltaessa aktiivisesti siten, että se tukee valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteita sekä parantaa erityisesti Suomen kansainvälistä saavutettavuutta ja kilpailukykyä.
- Valtio tiivistää yhteistyötä valtioneuvostotasolla kansainväliseen saavutettavuuteen liittyvissä kysymyksissä ja sidosryhmäyhteistyötä kehitetään vaikuttavammaksi.
- Vaikuttamiseen kansainvälisissä säätelyä tuottavissa järjestöissä kuten kansainvälinen merenkulkujärjestö ja kansainvälinen siviili-ilmailujärjestö panostetaan.

Valtion väyläverkko 1/2

Perusväylänpito

- Lisärahoitus vuodesta 2029 alkaen **420-450 M€** vuodessa, keskimäärin n. 1,7 mrd. € vuodessa + **2,7 %** vuodesta 2030 (yht. **1,37 mrd. €**)
- Hallitusohjelman investointiohjelman lisärahoitus huomioitu
- Vuodesta 2029 alkaen 50 M€ väyläverkon parantamiseen, mikäli pvp:n rahoitustaso yli 1,5 mrd. €.
 - Liikenneturvallisuus priorisoiden huomioiden myös kaupunkiseudut sekä elinkeinoelämän tarpeet
- Väyläverkon korjausvelan nousu saadaan taitettua vuodesta 2029 alkaen, päättyen noin 5,1 miljardiin euroon vuoteen 2036 mennessä.
 - Keskivilkas ja alempi tieverkko elinkeinoelämän tarpeet huomioiden ja rataverkon välttämättömimmät tarpeet
- Mahdolliset täydentävät rahoitusmuodot
- Ellei rahoitustaso toteudu, myös verkon supistaminen keinovalikoimassa (tietopohjan kehittäminen tärkeää ennen sitä)

Valtion väyläverkko 2/2

Kehittäminen

- Valtion väyläverkon kehittämiseen sitomatonta n. **135 M€/v** vuosille 2029-2036
- Välttämättömyysinvestointina sekä turvallisuuden ja kapasiteetin lisäämiseksi toteutetaan Digirata-hanke (yhteensä n. 900 milj. euroa suunnitelmakaudella) vuodesta 2025 alkaen
- Hallituksen investointiohjelman toteuttaminen
 - Pääradan peruskorjaus aloitetaan vaiheittain vuodesta 2029 lähtien (ennakoivat työt hallitusohjelman Liite E)
 - Hallitusohjelman investointiohjelman (Liite E) nimeämättömissä hankkeissa huomioidaan Väyläviraston investointiohjelma
- Rahoituksen kohdentamisessa huomioidaan kaikissa väylämuodoissa elinkeinoelämän, liikenneturvallisuuden ja huoltovarmuuden sekä sotilaallisen liikkuvuuden prioriteetit sekä TEN-T-asetuksen mukaiset vaatimukset erityisesti eurooppalaisilla liikennekäytävillä
- Infran kehittämisessä huomioidaan yhteensovittaminen ostoliikennesopimukseen tulevaisuudessa
- Nopeusrajoitusten tarkastelu

Meri- ja sisävesiliikenne

- Vesiväylien kehittämisessä huomioidaan teollisuuden investoinnit ja niihin liittyvä merikuljetusten kasvu sekä erityisesti huoltovarmuuteen liittyvät priorisoidut tarpeet
- Talvimerenkulun kehittäminen Ruotsin ja Viron kanssa palvelemaan Suomen elinkeinoelämän ja huoltovarmuuden kuljetustarpeita sekä jäänmurtajien uusimishjelma, joka huomioidaan talousraamissa
- Selvitys sisävesien kuljetusten käyttäjätarpeista
- Huomioidaan merituulivoimapuistojen mahdolliset vaikutukset talvimerenkulun avustustarpeeseen
- Selkeytystä merituulivoimahankkeiden koordinointiin, vaikutuksiin ja suunnitteluun sekä toimijoiden rooleihin
- Meriliikenteessä valtio ja muut toimijat edistävät meriliikenteen hallinnan digitaalisten toimintaympäristön kehittämistä.

Satamat

- Valtio tunnistaa satamien korostuneen roolin liikennejärjestelmän huoltovarmuuden varmistamisessa sekä satamien muuttuneen roolin energiahuollossa. Suomen ulkomaankaupan kuljetusten ja huoltovarmuuden vuoksi on ensisijaisen tärkeää huolehtia satamaverkoston tarkoituksenmukaisesta toiminnasta kaikissa olosuhteissa
- Valtio ja kunnat kehittävät satamien maantie- ja raideliikenneyhteyksiä osana toimintansa kokonaisuutta huomioiden myös varautumisen, valmiuden ja poikkeusolojen vaatimusten priorisoidut tarpeet. Takamaayhteyksien kehittämistarpeita arvioidaan osapuolten (valtio, kunta, satamayhtiöt) yhteistyössä.
- Satamien kansallinen määräysvalta varmistetaan osana kansallista huoltovarmuutta niin normaalioloissa, normaaliolojen häiriötilanteissa kuin poikkeusoloissa.
- Satamat yhteistyössä valtion kanssa arvioivat TEN-T verkon ulkopuolisten satamien edellytyksiä nousta TEN-T-verkolle. Valtio muodostaa kokonaisnäkömyksen komissiolle esitettävistä muutosehdotuksista vuoden 2025 aikana. Työssä huomioidaan EU-sääntelyn erilaiset velvoitteet esimerkiksi ydinverkon ja kattavan verkon satamille.

Muiden hallinnoimat verkot (1/2)

Yksityistiet

- Valtionavustusten määrärahataso keskimäärin noin **10 M€ /vuosi vuodesta 2029 eteenpäin**
- Selvitys maantielautojen sekä yksityistielautojen kriteereistä

Katuverkko

- Kunnat kehittävät katuverkkoa koskevien tietojen kattavuutta, laatua ja käytettävyyttä ja osallistuvat aktiivisesti yhteisten kansallisten toimintamallien ja prosessien kehitykseen
- Selvitys katuverkkoa koskevien valtioavustuskäytäntöjen kehittämisestä
- Liikkumisen ohjauksen avustus liikenneturvallisuutta, lasten ja nuorten liikkumista sekä kävelyä ja pyöräilyä edistäviin kohteisiin **sekä alueellisen liikennejärjestelmäsuunnittelun tukemiseen**
- **Valtio ja kunnat arvioivat keinoja kaupunkiseutujen kestävästä yhdyskuntarakenteen kehittämiseksi**

Kävelyn ja pyöräilyn toimet

- Valtionavustuksen määrärahataso **keskimäärin noin 4 M€ /vuosi vuodesta 2029 eteenpäin**
- (Valtio toteuttaa myös kävelyä ja pyöräilyä edistäviä kohteita parantamisrahoituksella ja varmistaa riittävän kunnossapidon tason)
- Kuntien yhteistyössä tekemät edistämishjelmat
- Tietopohjan ja seurantatiedon kehittäminen
- Selvitetään Social Climate Fund-rahoituksen rahoitusmahdollisuudet
- Osana kansallisen kaupunkiliikenteen edistämishjelmaa kävelyn ja pyöräiliikenteen edistämisen linjaukset

Muiden hallinnoimat verkot (2/2)

Vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfra ja päästökauppa

- Vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluverkkoa kehitetään **teknologianeutraalisti** jakeluinfraohjelman mukaisesti.
- **Alueellisissa liikennejärjestelmäsuunnitelmissa käsitellään myös vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfran kehittämistä.**
- Arvioidaan mahdollisuuksia kohdentaa päästökaupan huutokauppatuloja (meri- ja) lentoliikenteen puhtaan siirtymän edellytysten ja kilpailukyvyn parantamiseksi (koskee muitakin ministeriöitä)
- Suomi edistää kansainvälisessä yhteistyössä ja EU:ssa (meri- ja) lentoliikenteen päästöjen vähentämistä ensisijaisesti riittävän määrätietoisin kansainvälisin toimin. Mahdollisesti syntyvää kaksinkertaista taakkaa tulee EU:n toimissa estää ja purkaa. (perustuu E-kirjeessä linjattuun Suomen kantaan)

Hankeyhtiöt

- Hankeyhtiöyhteyksien tarkastelu valtakunnallisin kriteerein
- Toteutus päätöksen yhteydessä päätös rataverkon haltijuudesta

Toimenpiteet: Lentoasemaverkosto 1/2

- Kehitetään edelleen Helsinki-Vantaan hub-asemaa Pohjois-Euroopan ja Baltian hubina.
- Hallitusohjelman mukaisesti säilytetään Finavian nykymuotoinen lentoasemaverkko ja muuta lentoasemaverkostoa kehitetään osana väyläverkkoa 2023-2027. Tähän tarvittava mahdollinen lisärahoitus huomioidaan puoliväliriihessä 2025.
- Pidemmällä aikavälillä lentoasemaverkon laajuutta arvioidaan matkaketjujen näkökulmasta ottaen huomioon uudet käyttövoimat ja mahdolliset uudet liiketoimintamallit
- Valtio yhteistyössä lentoasemanpitäjien kanssa määrittelee kriteerit valtakunnallisesti strategisesti tärkeille lentoasemille vuoden 2025 loppuun mennessä. Kriteeristöissä voidaan tarkastella esimerkiksi saavutettavuutta, matkustajamääriä, liikenteen kehitysnäkymiä, liikenteen luonnetta sekä alueellista merkitystä.
- Valtio yhteistyössä lentoasemanpitäjien kanssa määrittelee kansallisesti strategiset lentoasemat laaditun kriteeristön perusteella ja muodostaa näistä lentoasemista uuden lentoasemaverkoston.
- Jäljelle jäävien lentoasemien osalta arvioidaan mahdollisuutta määrääkaikaiseen valtionavustukseen, jotta lentoasemien liikenteen kehityspolut tulee varmistettua
- Valtio laatii infra-avustuskokonaisuuden uudistamistarpeista selvityksen, ml. mahdollisuudet reagoida muuttuvaan lentoasemaverkoston ja vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfran kehittämistarpeet.

Toimenpiteet: Lentoasemaverkosto 2/2

- Valtio laatii selvityksen keinoista alueittain, joiden avulla matkaketjuja voidaan eri liikennemuodoin parantaa lentoasemaverkoston ulkopuolelle jäävien lentoasemien vaikutusalueilta keskeisille, suuremmille lentoasemille. Keinoja voivat olla esimerkiksi infrahankkeet tai -avustukset, palveluavustukset ja julkiset hankinnat, sopiminen sekä lippujärjestelmien sekä matkustajainformaation lisääminen. Valtio yhteistyössä alueellisten toimijoiden kanssa kehittää matkaketjuja lentoasemille, joilta on markkinaehtoista lentoliikennettä joko kansallisesti tai kansainvälisesti.
- Jatketaan valtionavustuksia Finavian verkoston ulkopuolisille lentoasemille ja -paikoille tulevina vuosina. Lentopaikkojen tuen kohdentamisessa painotetaan reittiliikenteen edellytysten parantamista, mikä vastaa elinkeinoelämän tarpeisiin. Toissijaisesti tuetaan ilmailuun liittyvän liiketoiminnan kehittämistä ja muita toimintoja. Valtionavustuksella tavoitellaan toiminnan kehittämistä ja kannattavuuden parantamista. Arvioidaan tarvetta tukien jatkolle ja vaikutuksia digi-ilmailun markkinoiden kehittymiseen.

Henkilö- ja tavaraliikenteen palvelut

Liikenteen hallinta ja ohjaus

- Valtio kehittää liikenteen hallintaa kaikissa liikennemuodoissa vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeisiin. Kehittämisessä huomioidaan toimintaympäristön muutokset.
- Valtio huolehtii liikenteen hallinnan ja ohjauksen perusrahoituksesta siten, että toimintaa pystytään edelleen kehittämään ja pystytään ehkäisemään häiriötilanteita ja onnettomuuksia ennalta sekä tehostamaan väyläkapasiteetin käyttöä, parantamaan liikenteen sujuvuutta, vähentämään liikenteen päästöjä ja vastaamaan liikenteen automaation ja digitalisaation tarpeisiin.

Viestintäverkot

- Valtio edistää viestintäverkkojen kehittämistä digitaalisen infrastruktuurin strategian ja Suomen digitaalisen kompassin mukaisesti.
- Valtio kannustaa ja pyrkii tukemaan mahdollisuuksien mukaan VR-Yhtymää ja teleyrityksiä parantamaan matkaviestinverkon kuuluvuutta junissa tarvittavilla toimenpiteillä.

Henkilöliikenteen palvelut 1/2

- Valtionavustusten kriteerien ja mittareiden tarkastelu sekä koko joukkoliikenteen rahoituskokonaisuuden jaon tarkastelu kokonaisuutena
- Kaukoliikenteen palveluiden kehityksen seuranta
- Pitkän aikavälin näkymä henkilöjunaliikenteen palvelujen kehittymiseen
- Valtio lisää tukea alueelliseen ja paikalliseen liikenteeseen, jotta nykyinen vähimmäispalvelutaso säilyy. Lisäkustannukset ovat 10 M€ vuodessa
- Aikataulu- ja reittitietojen laadun ja kattavuuden parantaminen
- Kunnat, joukkoliikenneviranomaiset ja markkinaehtoiset liikenteenharjoittajat jatkavat yhteistyötä lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuuden parantamiseksi
- Kunnat kehittävät keskeisiä henkilöliikenteen solmukohtia kestävästi liikuttamisen keskuksiksi yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Valtio selvittää asemapalveluiden järjestämiseen soveltuvia malleja.
- Selvitykset VR:n omistamien omaisuuserien siirrosta sekä asemapalveluiden järjestämiseen soveltuvista malleista
- Esteettömyysvision huomiointi toimeenpanossa
- Liityntäpysäköinnin huomioiminen osana matkaketjujen kehittämistä
- Julkisesti tuettujen kuljetusten kehittäminen kokonaisuutena
- Yhteysalusliikenteen määrärahalisäys 2 M€ vuodessa (tarvittaessa) vuodesta 2029.
- Osana maa- ja metsätalousministeriön vetämää saaristolain uudistamishanketta laaditaan yhteysalusliikenteelle yhtenäiset järjestämisperusteet, jotka ottavat kantaa reitteihin, alusten vuorotiheyteen ja aikatauluun sekä alusten teknisiin ominaisuuksiin.

Henkilöliikenteen palvelut 2/2

- Multimodaaleja vähäpäästöisiä matkaketjuja kehitetään edistämällä lentoratahankkeen suunnittelua hankeyhtiömallilla.
- Valtio vertailee kaukoliikenteen hankinnoissa eri kulkumuotoja suhteessa suunnitelman tavoitteisiin sekä toimivien, turvallisten ja kestävien matkaketjujen edistämiseen
- Pyritään luomaan hyvät toimintaedellytykset uusille markkinaehtoisille lentoliikenteen toimintamalleille, kuten tilaus/kutsuliikenteelle, joka voi käyttää vaihtoehtoisia polttoaineita tai käyttövoimia.
- Turvataan huoltovarmuuden, vientiteollisuuden ja matkailun kannalta tärkeät lentoyhteydet tarvittaessa ostopalveluliikenteellä niillä reiteillä, joille markkinaehtoista liikennettä ei synny. Haetaan kaupunkia yhdenvertaisesti kohtelevaa sopimusmallia. Maakuntalentojen ostopalveluliikenne valtion täysimääräisesti tukemana päättyy keväällä 2026. Hallitus tarkastelee Suomen sisäisen lentoliikenteen osalta kaupunkien saavutettavuutta yhdenvertaisuus huomioiden kevään 2025 puoliväliriihessä.

Kuljetukset ja logistiikka

- Teollisuuspoliittisen strategian kytkentä
- Varautuminen liikennejärjestelmän häiriötilanteisiin Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaisesti
- Liikennejärjestelmän kyberturvallisuutta ja tietosuojaa ylläpidetään ja kehitetään viranomaisten ja elinkeinoelämän yhteistyönä sekä huomioiden mm. teknologia- ja uhkaympäristökehitys.
- Logistiikan digitalisaation periaatepäätöksen toimenpiteiden toteutumisen edistäminen: logistiikan tilannekuvatieto, edellytykset tiedonvaihtoa edistävien välitysalustojen toiminnalle sekä tiedon jaon ja hyödyntämisen periaatteet.
- TEN-T-asetuksen mukaisen multimodaaleja rahtiterminaaleja koskevan markkina- ja ennakointianalyysin yhteistyössä toimijoiden kanssa.
- Valtio (Traficom ja Väylävirasto) selvittää erikoiskuljetuksiin soveltuvan tieverkon kehittämistarpeita huomioiden mittoja ja massoja koskevan direktiivin neuvottelutuloksen.
- Valtio pyrkii pitkäjänteisesti matkailun edellytysten ja kansainvälisen saavutettavuuden parantamiseen muun muassa kansainvälisin lentoliikennesopimuksin.
- Tarkastellaan lentoyhtiöihin liittyvien investointien vapauttamista niiden kilpailukyvyyn vahvistamiseksi

Suomen kansainvälinen saavutettavuus

- Valtio arvioi ja selvittää raidelevyden muutosta erityisesti Pohjois -Suomessa sotilaallisen liikkuvuuden ja teollisuuden tarpeiden näkökulmasta. Valtio laatii TEN-T-asetuksen mukaiset selvitykset ja raidelevyden muutossuunnitelman. **Valtakunnallinen näkemys raidelevydestä vuonna 2026.**
- Valtio kehittää tietopohjaa kansainvälisten yhteyksien kehittämisen tarpeista ja niihin liittyvistä riskeistä. Näitä kansainvälisesti potentiaalisia yhteyksiä voivat olla uudet ja olemassa olevat yhteydet Suomesta Ruotsiin Pohjois-Suomessa sekä yhteys Rail Balticaan, ml. junalauttayhteys.
- Selvitetään uusien merenalaisten datakaapelihankkeiden tarpeellisuutta infran häiriönsietokyvyn ja resilienssin näkökulmasta.

Liikenteen digitaalisen ja teknologisen toimintaympäristön kehittäminen

- Liikenteen omaisuudenhallinnan, liikenteenhallinnan ja liikenteen palveluiden kehittämistä varten parannetaan yhteentoimivaa tiedon hallintaa. Tuetaan vakioitujen toimintatapojen kansallista käyttöönottoa ja arvioidaan lainsäädännöllisiä muutostarpeita. Pitkän aikavälin tavoitteena on muodostaa liikennejärjestelmästä digitaalinen kaksonen.
- Liikenteen tietoekosysteemissä edistetään aktiivista vuoropuhelua, uusien teknisten ratkaisuiden käyttöönottoa sekä toimijoiden välisen luottamuksen vahvistumista liikenteen, liikkumisen ja logistiikan uutta digitaalista toimintaympäristöä luotaessa.
- Valtio arvioi ja toteuttaa sääntelyyn ja infrastruktuuriin automaatiokehityksestä aiheutuvia muutostarpeita ja seuraa automaation kehitystä kaikissa kulkumuodoissa. Automaatiokehityksen EU- ja kv-sääntelyyn vaikutetaan proaktiivisesti.
- Kunta- ja joukkoliikennetoimijat tunnistavat ja hyödyntävät liikenteen digitalisaatio- ja automaatiokehityksen mahdollistaman potentiaalin ja niiden edellyttämiä muutoksia sekä kehittävät esimerkiksi joukkoliikenteen järjestämistä ja rakennetun ympäristön suunnittelua näiden mukaisesti.

Valtion budjetin ulkopuolinen rahoitus

Valtion budjetin ulkopuolinen rahoitus

- Sopimuksellisen yhteisrahoituksen edistäminen, kun hankkeen hyödyt rajautuvat alueellisesti tai yksittäisille toimijoille
- Suomen painopisteet mahdolliselle CEF III-rahoitusohjelmalle ovat sotilaallisen liikkuvuuden tarpeiden huomiointi, mahdollisten raideleveysmuutosten rahoitustarpeet, ERTMS:n, liikenteen digitaalisaation ja jakeluinfran kehittäminen sekä talvimerenkulun rahoitustarpeiden huomiointi.
- Myös muita EU:n rahoitusinstrumentteja hyödynnetään laaja-alaisesti mm. liikenteen digitalisaatio- ja automaatiokehitykseen.
- Selvitetään Nato-rahoituksen hyödyntämismahdollisuuksia

Lausuntokierros alkaa syyskuussa 2024